

Ordlista för biodlare

Ver . 1.

26 aug. 2009

A

Alarmferomon

Feromoner (doftämnen) som utsöndras av biet vid ett stick för att markera stickstället för andra bin.

Allel

Genpar i ett kromosompar som bestämmer en specifik egenskap

Ambi

nurse bee

Arbetsbi med uppgift att mata larverna.

Amerikansk yngelröta

AFB – American foul brood

Den farligaste av de smittsamma bakteriesjukdomarna i ett bisamhälle. Dött yngel har limliknande konsistens. Smittade samhällen ska brännas och redskapen förstöras.

Amöbasjuka

amoeba disease

*Sjukdom orsakad av parasiten *Malpighamoeba mellifica*. Sprids till andra bin via avföringen.*

Anmälningsplikt

Plikt att till bitillsynsman meddela upptäckt av bisjukdomar i de egna samhällena.

Antibiotika

Läkemedel som används för att behandla infektioner som orsakats av bakterier.

Antikropp

Äggviteämne som används av kroppens immunsystem för att upptäcka och identifiera främmande ämnen (virus, bakterier eller parasiter).

Antioxidant

Ett ämne som motverkar oxidation av andra ämnen.

Apigard

Varunamnet på ett bekämpningsmedel innehållande tymol.

Apistan

Ett bekämpningsmedel mot varroakvalstret.

Apiterapi

Ett behandlingskoncept där man använder biprodukternas hälsopåverkande effekter.

Arbetsbi

Största andelen av de tre typerna av bin i ett bisamhälle. Deras huvudsakliga uppgift är nektarinsamlande.

Arvs massa

Genom. Beteckningen på en organisms ärftliga information kodad i DNA, dvs den fullständiga DNA-sekvensen i en uppsättning av organismens olika kromosomer.

Avläggare

nucleus (colony)

Grunden till ett nytt bisamhälle. Består av en låda med ramar, en drottning, ungbin och foder.

Avståndsstift

frame spacer

Cm-långa stift fastsatta i ramarna för att avståndet mellan dessa ska hållas konstant. Bra vid transport av samhällen.

Avtäckning

Borttagning vid skattning av det vaxlock som täckt cellerna.

Avtäckningsvax

Beteckning på det vax som bina använder att täcka de fyllda honungscellerna

B

Bakkropp

abdomen

Den bakre delen av insektens tre beståndsdelar.

Befruktning

fertilization

Den process då två könsceller förenas för att bilda en ny organism.

Bekämpningskoncept

Flera på varandra följande åtgärder för att motverka utveckling och spridning av olika sjukdomar.

Bekämpningsmedel

Kemikalie som är avsedd att döda, förhindra framväxt eller reglera tillväxt av skadliga organismer.

Bekämpningsplikt (av varroakvalster)

Plikt som råder i Sverige. Varje biodlare är skyldig att utföra åtgärder för att begränsa varroapopulationen.

Biavel

bee breeding

Förädlingsverksamhet i avsikt att utveckla bistammar med speciellt önskade egenskaper.

Biblommor

Blommor som bin ofta besöker under deras nektarsamlande.

Biblåsare

Apparat som blåser in luft mellan ramarna i en på-kant-ställd låda för att den snabbt kan tömmas på bin.

Biborste

bee brush

Borste med lätta borst att användas att borsta bort bin från biramar.

Bibröd

bee bread

Pollen som är lagrat i cellerna och konserverat genom mjölksyrajäsnings.

Bidans

Speciell, ofta regelbunden rörelse hos bin i en kupa för att överföra information om riktningen, avståndet till och lönsamheten hos en nektarkälla.

Bidrag

bee forage, bee pasture

Tillstånd under växtperioden då bina intensivt besöker vissa utvalda växter med mycket nektar.

Bigård

apiary, bee yeard

Uppställningsplats för bikupor.

Bigift

Gemensamt namn på den komplexa vätska som bildas i biets giftblåsa då det börja äta pollen. Den består av ett antal ämnen där melittin, histamin och apamin är de viktigaste. Ämnena består kemiskt av stora molekyler och är allergener.

Bigiftsallergi

Allergisk reaktion på bistic.

Bigång

bee-space

Utrymmet mellan två ramar i en skattlåda.

Bihandske

bee glove

Fodrad handske att tillsammans med overall och bihatt användas vid arbete med bin för att undvika bistic.

Bihatt

bee hat

Florförsedd hatt att användas tillsammans med skyddskläder vid arbete med bin.

Bihusesyn

Av SBR framtagna riktlinjer till biodlarnas hjälp för hantering av honung och övriga biprodukter.

Bilus

En vinglös fluga knuten till ett bisamhälle. Gör vanligtvis ringa skada.

Bikällare

Sval källare för förvaring av invintrade bisamhällen.

Biodlingsteknik

Kunskapen om skötselarbetets olika delar, dess praktiska genomförande och de olika ingreppens påverkan på bisamhället.

Bipaviljong

Hus eller bod för inomhus förvaring av bikupor. Väggarna försedda med springor i höjd med flustret.

Bisjukdom

Samlingsnamn på de olika sjukdomar som kan förekomma bland bin.

Bislöja

bee veil

Nätförsedd slöja att fästa vid bihatten som skydd mot bistic vid arbete i bigården.

Bistyrka, bitäthet

Mängden bin i ett bisamhälle.

Bitillsynsman

Av Länsstyrelsen tillsatt person med uppgift att vara ansvarig för översynen av biodlingsverksamheten inom ett bestämt område.

Bitömmare

Skiva eller dylikt försedd med en öppning med fjädrande anordning som tillåter bina att passera endast åt ena hållet. Användes då man vill tömma en låda med ramar innan exempelvis skattning.

Bivax

beeswax

Ämne som bina producerar som färglösa fjäll med hjälp av sina vaxkörtlar på bakkroppens undersida. Består av ca 300 olika ämnen.

Biår

Tiden mellan förberedelsearbete under hösten till skördetid hösten året därpå.

Biväxt

bee plant

Växt som bina speciellt besöker i deras nektarsamlade.

Biätare

bee-eater

Fågel som specialiserat sig på bin som föda. Lat. Mereps apiaster.

Bottenrengöring

Vårarbetets inledande arbete när bikupans botten tas bort och rengöres från döda bin och allmänt nedfall.

Broder Adam

Adam Kerle, munk i St Marys benediktinerkloster i Buckfastleigh i England där han också blev ansvarig för klostrets bigård. Han arbetade med förädlingsarbeten med olika bistammar. Hans utvecklade buckfastbi har kommit att bli mycket uppskattat i många länder.

C**D****Dansspråk**

Binas förmåga att med olika rörelsemönster förmedla information i ett bisamhälle.

Diploid

En levande varelse som har dubbla kromosomuppsättningar.

Dragbi

Arbetsbi som har till uppgift att samla in nektar från områden (dragområden) runt bisamhället.

Dragområde

Beteckning på område inom vilket bin från ett samhälle uppsöker växter vid nektarsök, vanligen upp till 1,5 – 2 km från samhället.

Dragväxt

Växt som bina företrädesvis besöker under deras nektarsamlade.

Dragperiod

Tidsperiod under vilken bina (dragbina) koncentrerar sitt nektarinsamlande.

Drottning queen

En av ett bisamhälles tre individformer.

Drottningcell queen cell

Lillfingerlika, droppformiga utväxter av vax på vaxkakan.

Drottningbur queen cage

Behållare, där drottningen, ofta tillsammans med ett antal fölgebil, kan transporteras och överförs från ett samhälle till ett annat.

Drottningens sädesblåsa spermatheca

Behållare i drottningens bakkropp där drönarnas spermier förvaras.

Drottningferomon

Doftämne som drottningen utsöndrar för att tillkännage sin existens i bikupan.

Drottningfodersaft royal jelly

Ett sekret från fodersafets- och överkäskörtlarna som drottninglarven matas med.

Drottningmärkning

Märkning av samhällets drottning – med färgprick – för att lätt kunna upptäcka henne bland samhällets bin.

Drottningodling queen rearing

Artificiell framställning av drottningar.

Drönare drone

En av de tre biformerna i ett bisamhälle. Utvecklas ur obefruktat ägg. Har till enda uppgift att befrukta drottningar

Drönarram

Tredelad biram som medger att tredjedelsvis skära ut drönarceller och därmed också medföljande ägg av varroakvalstret.

Drönarsamlingsplats drone congregation

Speciell samlingsplats i luften för drönarna i väntan på drottning som ska paras.

Drönarslakt

Företeelse på sensommaren/hösten då drönarna dödas och lämnar samhället. Ett bisamhälle innehåller inga drönare under vintern.

Dysenteri, utsot dysentery

Nedsmutsning av kupans inre med binas avföring innan vårens rensningsflykt.

E

Entomologi entomology

Läran om insekter.

Enzym enzyme
Ämne som kan katalysera kemiska reaktioner i levande organismer.

Epidermis epidermis
Den blodkärlslösa yttre delen av huden

F

Facettöga compound eye
Öga som består av tusentals sammansatta synkägglor.

Felflygning drift
Binas inflygning till fel samhälle.

Fenotyp
Samverkan mellan arbetsbinas gener och miljö.

Feromon pheromone
Doftämne/kemisk signalsubstans med komplex kemisk sammansättning. Produceras i olika körtlar hos drottningen. Ämnet ger de övriga bina upplysning om drottningens närvaro i kupan, men stimulerar också hela bisamhällets verksamhet

Fettkropp
Fettvävnad i binas bakkropp betydelsefull för ämnesomsättningen.

Finsil
Den undre delen av en sammansatt sil som användes vid silning av den skattade honungen.

Fluster entrance (of hive)
Öppning i bottenplattan för binas passage till kupan.

Fluvalinat
Den kemiskt aktiva substansen i behandlingsmedlet mot varroa, Apistan.

Flygavstånd
Avståndet mellan kupan och de nektarproducerande växterna. Avståndet brukar maximalt uppgå till ca. 2 km.

Fläktbi
Arbetsbi med uppgift att genom fladdra med vingarna åstadkomma luftcirkulation i bisamhället.

Foderballong bottle feeder
Behållare med sockerlösning som lägges ovanpå ramarna vid vinterfodring.

Foderbrist shortage of stores
Tillstånd, oftast på senvintern/våren, då bina gjort slut på sitt vinterfoder och samhället behöver stödfodras.

Foderdeg candy
Blandning av florsocker och ljus sirap eller florsocker och honung. Användes som stödfodring.

Foderlösning

Sockerlösning som sättes till varje bisamhälle efter årets slutskattning.

Fullständig metamorfos

Benämning på biets utvecklingsfas från ägg, över larv, puppa till färdig insekt.

Fältbi

field bee

Arbetsbi som har till uppgift att samla in nektar från området växter.

Försändelsebur

travelling box

Tändsticksstor ask med lufthål för transport av drottning (samt följevbin).

Förädling

Systematiskt och kontinuerligt avelsarbete över flera generationer individer.

G**Gadd**

sting

Biets hullingförsedda försvarsorgan med möjlighet att spruta gift.

Gaddlösa bin

stingless bees, meliponini

Bin som har en gadd som dock är tillbakabildad och saknar muskulatur.

Ganglion

ganglion

Nervknut som binder samman de två strängarna i biets nervsystem.

Genomventilerad kupa

Kupkonstruktion som tillåter luftpassage genom kupan.

Genotyp

Sammanfattande beteckning på arbetsbinas gener.

H**Halmkupa**

skep

Äldre form av bikupa bestående av en konformad konstruktion av halm där bina bygger sina celler på instuckna pinnar.

Hembigård

Beteckning på den bigård som ligger i anslutning till den egna bostaden.

Heterosis

Effekt som uppstår när man korsar genetiskt obesläktade bitammar eller raser med varandra. Egenskaperna brukar förstärkas.

Homozygot

Betecknar individer som har två likadana varianter, alleler, av en gen

Honung

honey

Det söttaktiga produkt som nektarn enzymatisk omvandlas till.

Honungssil

Sil med två insatser med nät av olika maskstorlek för silning av honung efter slungning

Honungsskörd

honey harvest

Den sammanlagda vikten av årets skattade honung.

Honungsslunga

Apparat där med centrifugalkraftens hjälp honungen slungas ur ramarna.

Hämolympfa

Beteckning på binas blod/lymfvätska

Höstfodring

Tillsättning av vinterfoder till skattade bisamhällen.

I**Indikatorväxt**

Växter som är karakteristiska för och blommar under vissa årstider.

Insektspollinering

Växters pollinering med hjälp av besökande insekter. Jämför: vindpollinering

Intracellulära parasiter

Parasiter vars hela livscykel äger rum inne i den värdcell som parasiteras.

Invintra

Förbereda bisamhället inför övervintringen bl a genom att minska antalet skattlådor och tillsätta sockerlösning som vinterfoder.

J**Jungfrufödelse**

Hanarnas utveckling från obefruktade ägg.

K**Kakgata**

beeway (between combs)

Beteckning på utrymmet mellan två ramar i en låda.

Kittvax (propolis)

Ett antibiotiskt ämne som bina samlar in från exempelvis trädens knoppar.

Kristallisering

Bildning av små tillväxtgroddar i en mättad lösning. Antalet groddar har betydelse för honungens slutliga konsistens.

Kromosom

Bärare av arvsanlag

Kubitalindex

Kvoten mellan längderna av två utvalda ribbor i bivingarnas ribbssystem. Används som yttre kännetecken för rasbestämning.

Kupkniv

skep knife

Hjälpredskap vid det praktiska arbetet i bigården.

Kutikula

Biets hårda hud.

L

Leddjur

Insekter som har kroppen täckt med kitinskal vilket samtidigt fungerar som skelett.

M

Majsjuka

Allmän benämning på en företeelse på våren då man kan iaktta flygoförmögna bin på flustret och mycket avföring från bina på kupan.

Malphigiska kärl

Organ som fungerar som insektens njurar.

Mikrosporidie

Små organismer med förmåga att bilda sporer.

Mjöd

mead

Honungsvin. En alkoholhaltig dryck som får sin alkoholhalt genom jäsning med hjälp av honung.

Muskydd

Galler som sättes för flustret för att förhindra att mössen tränger in i kupan vintertid.

Myrsyra

Formic acid

Organisk syra som användes vid bekämpningen av Varroa-kvalstret.

N

Nedfall

Allmän benämning på partiklar, bin och bidelar, vax, döda insekter, kvalster mm som faller ner ur ett bisamhälle. Kan uppfångas för vidare studier på en platta som skjutes in i kupans bottenplatta.

Nektar

nectar

sockerhaltig lösning i blommornas kalkar som bina samlar in och som enzymatiskt omvandlas till honung.

Nätbotten

Nätförsedd bottenplatta som möjliggör ventilation i bisamhället.

Nödcell

Droppformad bildning på en vaxkaka. Utgör ofta en indikation att bisamhället är utan drottning.

Nöddrottning

Drottning som arbetsbin i en kupa föder upp om den ursprungliga drottningen av något skäl förkommit.

O

Observationsbikupa

Smal bikupa bestående av en ram samt ytterväggar av plexiglas vilket möjliggör observation och studie av bisamhället.

Orienteringsflygning

orientation flight

Ungbinas första flygningar för att lära sig hitta tillbaka till kupan.

Oxalsyra

oxalic acid

Organisk syra som användes i bekämpandet av varroa-kvalstret.

P

Paketbin

Bisvärmar med drottningar som förpackade i nätburar kan transporteras exempelvis för avsalu.

Parningsflykt

mating flight

Den flygning där en ungdrottning parar sig med ett antal av områdets drönare.

Patogen

Sjukdomsalstrare

Paviljong

Mindre byggnad för uppställning av bisamhällen där dessa placeras med flustret mot en springa i väggen där bina kan passera.

Pollendeg

En massa som tillverkas av sojamjöl, torkad oljäst och hönsäggvita vilket blandas med florsocker och honung. Tillsättes vid yngeluppfödningen i områden med lite pollen.

Pollinering

Överföring av en blommas pollen (från ståndarknapparna) till pistillens märke.

Propolis

propolis

Se kittvax

Protein

protein

Äggviteämne

Puppa

pupa

Ett av insektens utvecklingsstadier.

Putsbi

cleaning bee

Arbetsbi vars uppgift är att putsa och hålla drottningen och cellerna rena.

R

Ram frame
En rektangulär eller kvadratisk träram med en på ståltrådar fastsatt vaxskiva att användas av bina som start för vaxutbyggnad.

Refraktometer
Instrument för mätning av vattenhalten i honung.

Rensningsflygning
Binas första flygning för året från kupan då de lämnar sin avföring som samlats under vintern.

Resistens
Tillstånd då en kemisk behandling inte längre har någon verkan.

Ringlarv
Beteckning på ett lavstadium där larven ligger böjd längs sidorna på cellens botten.

Rökpust
Cylindrisk behållare för förbränning av torrt material. Röken kan genom en bälgkonstruktion blåsas in i bikupan för att lugna bina.

Röveri
Främmande bin som tränger sig in i en främmande kupa och stjälar honung.

S

Sammanslagning
Förening av två eller flera, ofta svaga, bisamhällen.

Skattlåda super honey chamber
Den eller de lådor i ett bisamhälle där bina förvarar honungen.

Skattning
Tillvaratagande av den honung som bina samlat in under växtperioden.

SLU
Förk. för Sveriges Lantbruksuniversitet.

Slunga
Apparat med en roterande insats där ramar placeras. Honungen slungas ut med hjälp av centrifugalkraften.

Socketlösning
Lösning av socker i vatten som tillsätts samhället som vinterfoder efter slutskattning.

Solvaxsmältare solar melter
Anordning, ofta försedd med en konkav reflekterande aluminiumplåt el. dyl, för nedsmältning av gamla vaxramar.

Sorthonung
Honung som enbart samlats in från en speciell växt.

Spejarbi scout bee
Bi som sänds ut från en svärm för att leta efter "ny bostad".

Spärrgaller screen board
Plast- eller metallgaller med öppningar som enbart tillåter passage av arbetsbin. Placeras mellan lådor i en kupa.

Stilla drottningbyte
Byte av drottning utan svärmning

Städbi
Ungbi som avdelats att städa och hålla rent bland vaxkakorna inne i kupan.

Svärmkupa
Tättslutande låda för infångning och transport av en bisvärm.

Svärmning
Binas naturliga sätt att föröka sig

T

Tappning
Överföring av honung på burk eller behållare efter förbehandling (omrörning, ympning).

Trågekupa
Förvaring av biramarna i en lång låda av trä (tråg), allt inneslutet i ett ytterhus.

Tvådrottningssamhälle
Samhälle med två drottningar som skiljs åt genom ett spärrgaller.

Täckbrädor
Brädor eller skivor av trä eller plast som läggs ovanpå den översta skattlådan innan taket läggs på.

Täckta celler
Celler med honung som bina har täckt med ett tunt lager vax som skydd mot fuktighet.

Täckt yngel sealed brood
Yngel i celler vilka täckts av bina med ett tunt vaxlager.

U

Ungbin
Arbetsbin som är upp till tio dagar gamla

Ungdrottning
Drottning som kläckts men ännu inte hunnit genomföra sin parningsflygning.

Uppstaplingskupa
Bisamhälle bestående av lösa lådor med ramar som staplas på varandra.

Utbigård out-apiary
Bisamhällen som placeras längre ifrån biodlarens bostad.

Utsot
Företeelse då bina förorenar kupans inre med sin avföring.

V

Vaktbi
Arbetsbi som avdelats att hålla vakt vid flustret och hindra bin från andra samhällen att komma in i kupan .

Vandringskupa
Bikupa som under växtperioden kan flyttas mellan olika ställen med olika dragväxter.

Varroagaller
Gallerförsedd skiva och tillhörande botten att användas för att studera nedfallet av Varroa-kvalstret.

Varroakvalster varroamite
Kvalster som angriper bilarver och vuxna bin.

Vaxmellanvägg
Tunn skiva av pressat vax som anbringas på metalltrådar i en biram som utgångspunkt för utbyggnad av vaxkaka.

Vinterbin
Beteckning på de arbetsbin som kläcks sent på hösten och som överlever vintern i kupan och utgör startpunkten på ett bisamhälle på våren.

Vinterfoder
Sockerlösning som tillsätts bisamhället som ersättning för den skattade honungen.

Vinterklot
Benämning på den samling bin som under vintern för värmehållningen bildar ett klot i bikupan.

Vise
Äldre beteckning på drottningen i ett samhälle.

Viselöshet
Beteckning på ett samhälle som saknar drottning.

Vågekupa scale hive
Vågförsett bisamhälle som medger möjlighet att studera dess viktförändring under växtperioden.

Y

Ympning
Tillsats av finkornig honung, ofta från tidigare skörd, för att starta kärnbildning och kristallisation i en honungssats.

Yngel brood
Insektens första utvecklingsstadium

Yngelklot brood nest
Det område i vaxkakorna där äggläggning, lavutveckling, förpuppning och kläckning äger rum.

Yngelperiod
Den tid under säsongen då drottningen lägger ägg.

Yngelsjukdom
Beteckning på sjukdomar som kan angripa ett bisamhällets yngel

Å

Ä

Ö

Öppet yngel
Yngelceller som inte är täckta av ett tunt vaxlager.

L-ML
2009-08-26